

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Кафедра соціально-гуманітарних і правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ М.І. Мальований

«___» _____ 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТРУДОВЕ ПРАВО**

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: 073 Менеджмент

Факультет: менеджменту

Умань – 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Трудове право» для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент - Умань: Уманський НУС, 2019. - ____с.

Розробник: Машковська Людмила Володимирівна, к.ю.н., доцент
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

(підпис) Машковська Л.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін

Протокол від «____» _____ 2019 року № ____.

Завідувач
кафедри соціально-гуманітарних
і правових дисциплін

(підпис) Л.В.Машковська

«____» _____ 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету менеджменту

Протокол від «____» _____ 2019 року № ____.

Голова _____ М.О. Гоменюк
(підпис)

«____» _____ 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 Управління і адміністрування	Обов’язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 073 Менеджмент Спеціалізація:	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 5	Освітній ступінь бакалавр	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		15 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		61 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 47%;

для заочної форми навчання – 12,5%;

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Головною метою вивчення дисципліни «Трудове право» є засвоєння студентами обсягу знань, що формують юридичне мислення; набуття навичок щодо застосування теоретичних правових знань у практичних управлінських ситуаціях, а також навичок самостійної роботи, необхідних для подальшого поглиблення й своєчасного оновлення професійних менеджерських знань, формування правосвідомості і правової культури у майбутніх працівників ділової еліти.

Завданням вивчення дисципліни «Трудове право» є набуття таких компетентностей: інтегральної:

– здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

спеціальних (фахових):

– здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту;

– здатність діяти соціально відповідально і свідомо;

– розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

Програмними результатами вивчення дисципліни «Трудове право» є:

– демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства;

– застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації;

– демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи;

– застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації;

– демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та між культурності;

– демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи;

– ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- поняття та класифікацію джерел трудового права;
- правові форми працевлаштування;
- правове регулювання колективного і трудового договорів;
- робочий час і час відпочинку;
- порядок оплати праці;
- трудові спори та порядок їх вирішення;
- дисциплінарна та матеріальна відповідальність;
- контроль за дотриманням законодавства про працю.

вміти:

- орієнтуватися у чинному трудовому законодавстві, правильно його тлумачити і застосовувати на практиці при розробці комплексного підходу управління;
- укладати і змінювати трудові договори, а також припиняти їх дію;
- складати проект колективних договорів, враховуючи оцінку існуючих ресурсів і майбутніх потреб працівників;
- вирішувати колективні та індивідуальні трудові спори, що можуть виникнути в менеджерській діяльності;
- складати висновки і подавати пропозиції щодо правомірності накладення матеріальної та дисциплінарної відповідальності;

- взаємодія з державними органами, здійснюють нагляд за дотриманням законодавства про працю.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина трудового права України

Тема 1. Поняття, предмет та значення трудового права.

Джерела трудового права.

Поняття трудового права як галузі права. Предмет трудового права. Метод правового регулювання та його ознаки.

Функції трудового права. Поняття принципів трудового права та їх класифікація. Система трудового права України. Загальна та особлива частини трудового права. Розмежування трудового права від суміжних галузей права.

Поняття джерел трудового права, їх види. Локальні нормативні акти як особливе джерело трудового права.

Тема 2. Колективні договори і угоди.

Поняття та значення колективного договору. Правові підстави й умови укладення колективного договору. Сторони колективного договору. Строк дії колективного договору.

Зміст колективного договору. Права та обов'язки сторін колективного договору. Нормативні та зобов'язальні положення колективного договору.

Структура і порядок прийняття колективного договору. Поняття та види колективних угод.

Змістовий модуль 2. Особлива частина трудового права України

Тема 3. Укладення, зміна та припинення трудового договору

Поняття та сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Необхідні та факультативні умови трудового договору.

Письмова й усна форми трудового договору. Строк трудового договору.

Юридичні гарантії при прийнятті на роботу.

Порядок укладення трудового договору. Документи, що надаються при укладення трудового договору. Строк випробування.

Види трудових договорів. Трудовий договір про суміщення професій і посаду. Сумісництво. Контракт як особлива форма трудового договору.

Переведення на іншу роботу: поняття, класифікація переведень. Переміщення на інше робоче місце і його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці.

Загальні підстави припинення трудового договору, їх класифікація.

Розірвання трудового договору з ініціативи працівника та роботодавця. Порядок звільнення і проведення розрахунку. Вихідна допомога.

Тема 4. Робочий час і час відпочинку.

Поняття та види робочого часу. Облік робочого часу.

Поняття та види часу відпочинку.

Тема 5. Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати.

Поняття і структура заробітної плати. Основна та додаткова частини заробітної плати. Системи оплати праці та їх види. Тарифна сітка і тарифна ставка. Відрядна та погодинна

системи оплати праці. Порядок виплати заробітної плати. Обмеження утримань із заробітної плати. Поняття та види гарантійних виплат. Поняття та види компенсаційних виплат.

Тема 6. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

Поняття дисципліни праці та засоби її забезпечення. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Основні методи забезпечення дисципліни праці. Заохочення як метод забезпечення трудової дисципліни.

Поняття та підстави дисциплінарної відповідальності працівників. Види дисциплінарних стягнень. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність. Порядок накладення дисциплінарної відповідальності. Зняття і оскарження дисциплінарних стягнень.

Поняття матеріальної відповідальності в трудовому праві. Підстави і умови притягнення до матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності.

Змістовий модуль 3. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю

Тема 7. Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства.

Поняття і зміст охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві. Порядок розслідування і обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що пов'язані з виробництвом.

Органи нагляду та контролю за охороною праці, їх повноваження. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Поняття трудових спорів, їх види і причини виникнення. Індивідуальні і колективні трудові спори.

Система органів, що здійснюють розгляд трудових спорів.

Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	-	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальна частина трудового права України												
Тема 1. Поняття, предмет та значення трудового права. Джерела трудового права.	11	2	1	-	-	7	11	1	1			10
Тема2. Колективні договори і угоди.	15	2	4	-	-	7	11					10
Разом за змістовим модулем 1	26	4	5	-	-	14	22					20
Змістовий модуль 2. Особлива частина трудового права України												
Тема 3. Укладення, зміна та припинення трудового договору	14	2	2	-	-	10	11	1	2			10

Тема 4. Робочий час і час відпочинку.	14	2	2	-	-	10	12					10
Тема 5. Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати.	9	2	2	-	-	7	11	1	2			10
Тема 6. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	9	2	2	-	-	6	12					10
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8	-	-	33	46					40
Змістовий модуль 3. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю												
Тема 7. Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства.	18	2	2	-	-	14	22	1	1			20
Разом за змістовим модулем 3	18	2	2	-	-	14						20
Усього годин	90	14	15	-	-	61	90	4	6			80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Поняття, предмет та значення трудового права. Джерела трудового права.	1	1
2	Тема 2. Колективні договори і угоди.	4	
3	Тема 3. Укладення, зміна та припинення трудового договору	2	2
4	Тема 4. Робочий час і час відпочинку.	2	
5	Тема 5. Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати.	2	2
6	Тема 6. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	2	
7	Тема 7. Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства.	2	1
	Разом	15	6

6. Теми лабораторних занять

Навчальним планом лабораторні заняття не передбачено.

7. Самостійна робота

Самостійне вивчення правознавства неможливе без використання літературних джерел. У наш час знайомство з літературою навіть із самого вузького питання становить нелегке й досить трудомістке завдання. Господарське право за період свого існування нагромадило величезну кількість літературних джерел - підручників і навчальних посібників, монографій та журнальних статей, публікацій. Тому раціональна організація вивчення літератури курсу особливо необхідна.

Для ефективного використання літератури й виконання позааудиторної контрольної роботи варто вести конспект підручників. Конспектування інших літературних джерел має

рекомендаційний характер. За підручником конспектуються лише ті питання, які через обмежене число лекцій та практичних занять не знайшли відбиття в лекційних конспектах й у зошитах для практичних занять. На лекціях і практичних заняттях розглядається найбільш складний матеріал, представлений у питаннях для самопідготовки, які наведені до кожної теми курсу. Усі інші питання, викладені в запропонованому підручнику конспектуються в зошиті для самостійних робіт.

Треба ознайомитися спочатку з основною (підручниками й навчальними посібниками), а потім з прикладною (монографіями і статтями) літературою. При цьому важливо вивчити насамперед книги, а потім статті (у першу чергу останніх років видання) - вітчизняні й закордонні.

Матеріал для конспектування доцільно оформляти в такій послідовності:

- 1) назва вивченої теми курсу;
- 2) конспект робіт з питань правознавства (з вказівкою назви й сторінок першоджерела);
- 3) конспект вказаних вище питань підручника (виписують їхні заголовки і сторінки підручника);
- 4) конспект(за вибором студента) інших літературних джерел з даної теми (при цьому вказують їхніх авторів, назву, рік і місце видання, сторінки).

7. Самостійна робота студента

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна форма	заочна форма
1	Поняття, предмет та значення трудового права. Джерела трудового права. 1. Розкрити поняття трудової діяльності. 2. Ознайомитись із КЗпП 3. Підготуватися до розв'язування ситуаційних завдань. Джерело: [zakon.rada.gov.ua базова література 1-7,]	7	10
2	Колективні договори і угоди. 1. Структура і порядок прийняття колективного договору 2. Нормативні та зобов'язальні положення колективного договору. 3. Підготуватися до розв'язування ситуаційних завдань. Джерело: [zakon.rada.gov.ua базова література 1-7,]	7	10
3	Укладення, зміна та припинення трудового договору. 1. Необхідні та факультативні умови трудового договору. 2. Переведення на легшу роботу за станом здоров'я 3. Підготуватися до розв'язування ситуаційних завдань. Джерело: [zakon.rada.gov.ua базова література 1-7,]	10	10
4	Робочий час і час відпочинку. 1. Відпустки без збереження заробітної плати і порядок їх надання 2. Підготуватися до розв'язування ситуаційних завдань Джерело: [zakon.rada.gov.ua базова література 1-7,]	10	10
5	Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати. 1. Тарифна система. 2. Підготуватися до розв'язування ситуаційних завдань Джерело: [zakon.rada.gov.ua базова література 1-7,]	7	10

6	Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору 1. Зняття і оскарження дисциплінарних стягнень. 2. Підготуватися до розв'язування ситуаційних завдань Джерело: [zakon.rada.gov.ua базова література 1-7,]	6	10
7	Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства. 1. Розгляд трудових спорів в суді. 2. Підготуватися до розв'язування ситуаційних завдань Джерело: [базова література 1-7, допоміжна література 1-3]	14	20
	Разом	61	80

8. Методи навчання

Сьогодні вже неможливо викладати дисципліни традиційно, коли у центрі навчального процесу знаходиться викладач, а студенти мовчки сприймають матеріал, слухають пояснення на лекціях або звітують на семінарських і практичних заняттях, виконують контрольні завдання, складають заліки, іспити, одержують оцінки за ті знання і навички, які набули у процесі навчання.

Впровадження інтерактивних методик у викладання дисципліни дає змогу докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт. Студент стає співавтором лекції, семінарського заняття тощо. Підхід до учня, який знаходиться у центрі процесу навчання, ґрунтується на повазі до його думки, на спонуканні до активності, на заохоченні до творчості.

Даний метод навчання полягає насамперед у підвищенні навчально-виховної ефективності занять, і як наслідок - у значному зростанні рівня реалізації принципів свідомості, активності та якості знань, умінь і навичок, які набули учні. У працях зарубіжних педагогів цей новий підхід має назву "навчання за методом участі", "кооперативне навчання", коли створюється можливість обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду. Це сприяє не лише глибшому розумінню навчального матеріалу, а й розвитку мислення та мовлення. *Інтерактивне навчання* у вищій школі передбачає докорінну зміну методичних стереотипів, які сформувалися у викладачів.

При викладанні дисципліни «Трудове право» використовуються наступні форми навчальної діяльності: фронтальна, парна, індивідуальна та групова.

Найпоширенішою є групова форма, яка є формою організації навчання в малих групах студентів, об'єднаних загальною навчальною метою за опосередкованого керівництва викладачем і в співпраці з учнями. Викладач у груповій навчальній діяльності керує роботою кожного студента опосередковано, через завдання, які він пропонує групі та які регулюють діяльність студентів. Стосунки між викладачем та студентом набувають ознак співпраці, тому що педагог безпосередньо втручається у роботу груп тільки в тому разі, якщо в студентів виникає запитання і вони самі звертаються по допомогу до викладача. Це їхня спільна діяльність. Групова навчальна діяльність не ізолює студентів один від одного, а навпаки, дає змогу реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги й співпраці. Відомо, що студентам буває психологічно складно звертатися за поясненням до викладача і набагато простіше – до ровесників.

При викладанні лекційного матеріалу обов'язковим є використання презентацій, що є гарною наочною допомогою для студентів та дозволяє краще засвоїти матеріал.

9. Методи контролю

Поточний модульний контроль передбачає наступне - студент, відповідно до затвердженої робочої навчальної програми з дисципліни, виконує певні види навчальної роботи (відповідь на семінарських заняттях, реферат, кросворд, тестові завдання тощо), передбачені в кожному змістовному модулі, і захищає їх результати у встановлені терміни.

Оцінювання виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах за багатобальною та національною шкалою. При цьому можуть бути передбачені як заохочувальні так і “штрафні” бали (наприклад, за додержання встановлених термінів виконання різних видів навчальної роботи тощо).

Виконаний вид навчальної роботи зараховується студенту, якщо він отримав необхідну кількість балів, встановлену для дисципліни.

Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи в межах даного модуля, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний (модульний) контроль										Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Змістовий модуль 3		100
T1	T2	МК1	T3	T4	T5	T6	МК2	T7	МК3	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		

64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Машковська Л.В. Трудове право. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів факультету менеджменту, спеціальності 073 Менеджмент / Л.В. Машковська–Умань: УНУС,2019. – 21с.
2. Машковська Л.В. Трудове право. Методичні вказівки до підготовки і проведення семінарських занять для студентів факультету менеджменту, напряму підготовки: спеціальності 073 Менеджмент / Л.В.Машковська – Умань: УНУС,2019. – 40 с.
3. Машковська Л.В. Методичні вказівки з курсу «Трудове право» для студентів заочної форми навчання факультету менеджменту, за напрямом підготовки: спеціальності 073 Менеджмент / Л.В. Машковська, – Умань: УНУС,2019. – 26 с.

12. Рекомендована література

1. Бойко М.Д. Трудове право України. Курс лекцій: навч. посіб. / М.Д.Бойко. – К. : Олан, 2017. – 335с.
2. Гаврилюк О. Сучасне втілення принципів трудового права / О. Гаврилюк // Право України. – 2001. – № 9 – С. 56-58.
3. Господарський кодекс України: Закон України 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. - № 11. – 462 с.
4. Дмитренко Ю.П. Трудове право України : підручник / Ю.П.Дмитренко. — К.: Юрінком Інтер, 2009. — 624 с.
5. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 3 травня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. - № 51. – Ст. 2096.
6. Кожушко С.І. Становлення, сучасний стан та перспективи розвитку законодавства про дисципліну праці в Україні : дис.. канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 / С.І. Кожушко . – Х. , 2015. – 182 с.
7. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> . – Назва з екрану.
8. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. // Відомості Верховної Ради УРСР від 17.12.1971 - 1971 р.

9. Конституція України: Закон України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – 141 с.
10. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 05 січня 2017 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К.: Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань).
11. Лавріненко О.В. Робочий час, його склад та види у контексті аналізу положень проекту Трудового кодексу України / О.В. Лавріненко // Економіка, фінанси, право. – 2010. – № 1 – С. 35-39.
12. Лучковська С.Г. Окремі аспекти вдосконалення механізму судового захисту прав і свобод людини і громадянина / С.Г. Лучковська // Вісник Технологічного університету поділля. – 2014. – № 4 – С. 32-33.
13. Оробець О.В. Зарубежный опыт правового регулирования трудовых отношений / О.В. Оробець // Кадровик. Трудовое право для кадровика. – 2017. – № 1 – С. 60-62.
14. Право робочого часу : моногр. / О.С. Заржицький, Р.С. Кірін. – Д. : Національний гірничий університет, 2010. – 180 с.
15. Прокопенко В.І. Трудове право України: підручник [для студентів юрид. вищ. навч. закл.] / В.І. Прокопенко. – Х. : Консул, 2014. - 527с.
16. Постанова Пленуму Верховного суду України від 24.12.1999 р. № 13 «Про практику застосування законодавства про оплату праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-99>. – Назва з екрану.
17. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755- VI // Голос України. – 04.12.2010. - № 229 / № 229-230.
18. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua> – Назва з екрану.
19. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004р., № 1629-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 29. – Ст. 367.
20. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
21. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – 299 с.
22. Про колективні договори та угоди: Закон України від 1.07.1993р. № 3356-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 36. – Ст. 361.
23. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 49. – Ст. 668.
24. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 17. – Ст. 121.
25. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 2. – Ст. 4.
26. Проект Трудового кодексу України № 1707-VIII від 01.11.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1. – Назва з екрану.
27. Пушкіна О.В. Конституційний механізм забезпечення прав людини і громадянина в Україні : проблеми теорії і практики : автореф. Дис.. на здобуття наук. ступ. докт. юрид. наук : спец.12.00.02 «конституційне право» / О.В.Пушкіна . – Харків, 2008. – 38с.
28. Трудове право : підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / В.В. Жернаков, С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко та ін.; за ред.. В.В. Жернакова. – Х. : Право, 2012. – 496 с.
29. Трудове право України: підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / П.Д. Пилипенко, В.Я.Бурак, З.Я.Козак ; за ред.. П.Д.Пилипенка. – 4-те вид., переробл., і допов. – К. : Ін Юре, 2010. – 536с.
30. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 11. – 461 с.

31. Юрченко А.А. Ненормований робочий час та правові проблеми його використання в Україні // Актуальні проблеми права : теорія і практика. – 2015. – № 25. – С. 595-604.
32. Юридична енциклопедія : У 6 т. / Ред. Ком. : Ю.С. Шемшученко (гол.) та ін.. 5 том. – К.: Укр. Енциклопедія, 2015. – Т. 5. – С. 44

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України "Урядовий портал України". – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
3. Портал Лига Закон : Законы Украины, последние новости Украины. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>.
4. Офіційний сайт Інституту проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого. – Режим доступу: <http://www.legality.kiev.ua/>.

